

Ida

Troens vej og troens styrke

Den polsk-danske co-produktion "Ida" fortæller historien om den forældreløse novice Anna. Vi befinder os i et kvindekloster i det kommunistiske Polen år 1962. Klosteret sætter hende i forbindelse med mosteren Wanda, en desillusioneret dommer, som skjuler fortvivlelsen over sit liv bag en vis kynisme. Wanda afslører, at Anna er født jøde og i virkeligheden hedder Ida Lebenstein. De to kvinder sætter sig for at opspore Idas forældre, hvilket ikke blot fører dem langt ud på landet omkring Łódź og Szydłów, men også til en forbrydelse, som blev begået under Anden Verdenskrig.

Pawel Pawlikowski skildrer først og fremmest et individuelt psykologisk drama, men historien genkalder naturligvis også den voldelige antijødiske holdning, som i mange år var udbredt i Polen uanset skiftende regimer. Jo, der var nogle polakker, som skjulte jøder under Anden Verdenskrig, men der var også nogle, som på forskellige måder deltog i nazisternes udryddelse af jøderne, og nogle gjorde begge dele. Desuden skildrer filmen det trøstesløse kommunistiske samfund, hvor regimet nedbrød den individuelle moral og gjorde nogle mennesker til kynikere, mordere og selvmordere. For filmens titelperson er der kun én udvej af samfundets elendighed, nemlig isolation (klostret), men i katolsk optik er det jo også at søge Guds nærhed.

Filmen er i nogle henseender særdeles kras, men samtidig stilfærdig og langsomt indtrængende. Det er en film i det såkaldte normalformat (ca. 4:3) og i sort/hvid, og i begyndelsen af filmen oplevede jeg dette som mærkeligt og forvirrende. Hvorfor denne stilisering? Skal den lede tankerne hen på gamle film af Carl Th. Dreyer, eller hvad? Efterhånden som filmen skrider frem, glemmer man de stilistiske overvejelser og opsluges af filmens historie og de to kvindelige hovedpersoner. De er meget forskellige mennesker og tager hver deres vej, men de har også et skrøbeligt fællesskab i kraft af deres slægtskab og over for det mysterium, de vil opklare. Med finesse og et stykke ad

vejen også med en vis humor skildrer filmen disse to kvinder, jfr. plakaten billede ovenfor. Det gøres på én gang enkelt, raffineret og sigende. Ved et stop på deres køretur ud på landet tager moster Wanda sig en smøg, mens Ida beder.

Ida overvejer et alternativ til klosterlivet – et såkaldt normalt liv

Catherine Wheatley, som er lektor ved King's College i London med speciale i film og religion, skriver i filmtidsskriftet Sight & Sound, at filmen **ikke** er "a film about finding salvation through belief, and at its end we can't be sure where Anna is going." Det er en misforståelse. Det er ganske klart, hvor unge Idas vej fører hen til sidst; hun véd, hvor hun skal finde kraft og mod til at det liv, der er muligt for hende. Det fremhæves af musikken. Filmen, som ellers for en stor del bruger jazz, bl.a. John Coltrane, bruger i slutningen en klaverudgave af præludiet til J.S. Bachs koral "Ich ruf zu Dir, Herr Jesu Christ" (BWV 639). Denne koral er i øvrigt også det store musikalske tema i Andrej Tarkovskijs "Solaris" (1972). Men koralen er under alle omstændigheder en indikation af, at denne film handler om kristentro, om troens vej og om troens styrke, og musikken kaster et i dybeste forstand forklarelsens lys over filmens slutning.

Det er for tidligt at skrive filmhistorie nu, men det skulle ikke undre mig, om Paweł Pawlikowskis "Ida" ad åre kommer til at stå som én af de store film i det 21. århundrede om den kristne tro. Det er en fremragende fortalt og spillet film – sandt opløftende.

© Bo Torp Pedersen, januar 2015

Filmfakta

Polen-Danmark 2013 - instr.: Paweł Pawlikowski - manus: Paweł Pawlikowski, Rebecca Lenkiewicz - medv.: Agata Trzebuchowska (Anna = Ida), Agata Kulesza (Wanda), Dawid Ogrodnik, Jerzy Trelas, Adam Szyszkowski, Halina Skoczynska, Joanna Kulig, Anna Grzeszczak, Dorota Kuduk, Natalia Lagiewczyk, Afrodyta Weselak - 82 min., S/H - Dansk biografpremiere d. 27/11 2014 – På DVD i Danmark d. 30/4 2015 (mis.label) – Udlejning/pressefotos © Camera/Mis.Label
* Hør Bachs koral præludium her: <https://www.youtube.com/watch?v=vMnrjQK2Z8Y>

Links

<http://cinemazone.dk/review.asp?id=9439&area=2>
<http://culture.pl/en/work/ida-pawel-pawlikowski>
<http://www.latimes.com/entertainment/movies/la-et-mn-ida-review-20140502-story.html>
<http://www.bfi.org.uk/news-opinion/sight-sound-magazine/reviews-recommendations/film-week-ida>